

FUNDACJA
IM. STEFANA
BATOREGO

forumIdei

Warszawa, luty 2018

Szef Krajowego Biura Wyborczego

– kompetencje oraz sposób powoływania

Dla realizowania mechanizmów demokratycznych w Polsce bardzo istotną rolę odgrywa **administracja wyborcza**, a w szczególności Krajowe Biuro Wyborcze (KBW).

Do zadań KBW należy kompleksowe przygotowanie i zapewnienie warunków organizacyjnych, technicznych oraz finansowych **dla przeprowadzania wyborów i referendum w Polsce**.

Krajowe Biuro Wyborcze zapewnia wsparcie Państwowej Komisji Wyborczej, m.in.: przygotowuje **projekty aktów prawnych, wytycznych, wyjaśnień i innych dokumentów** PKW; opracowuje **założenia organizacyjne przeprowadzenia wyborów i referendum** na obszarze całego kraju, zajmuje się **finansowaniem organizacji wyborów i referendum** (m.in. opracowywanie preliminarzy wydatków wyborczych i referendalnych, opracowywanie rocznych planów wydatków wyborczych i referendalnych dla potrzeb związanych z opracowaniem projektu budżetu Krajowego Biura Wyborczego i rezerw celowych w budżecie państwa, opracowywanie zestawienia kosztów wyborów i referendum ogólnokrajowych itp.); zajmuje się projektowaniem i **dostosowywaniem informatycznego systemu wyborczego** dla potrzeb organów wyborczych.

Krajowe Biuro Wyborcze prowadzi również **Rejestr Korzyści**, nadzoruje **sprawy związane z finansowaniem kampanii wyborczych i partii politycznych**, m.in. bada złożone **sprawozdania komitetów wyborczych** w zakresie ich zgodności z przepisami o finansowaniu kampanii wyborczych, bada złożone **sprawozdania i informacje partii politycznych** w zakresie ich zgodności z przepisami o działalności finansowej partii politycznych oraz opracowuje projekty dokumentów związanych z przysługującą partiom politycznym **subwencją** z budżetu państwa.

Biuro współdziała w tym celu z **organami administracji rządowej** oraz **jednostkami samorządu terytorialnego**. Zapewnia również obsługę Państwowej Komisji Wyborczej, komisarzy wyborczych, Korpusu Urzędników Wyborczych oraz innych organów wyborczych, dlatego jest określane jako **aparat pomocniczy organów administracji wyborczej**.

Zgodnie ze statutem KBW wewnętrznymi jednostkami organizacyjnymi KBW jest obecnie **5 zespołów** (Zespół Prawny i Organizacji Wyborów, Zespół Kontroli Finansowania Partii Politycznych i Kampanii Wyborczych, Zespół Finansowy, Zespół Informatyki oraz Zespół Prezydialny) a także **49 delegatur** w całym kraju. (W 2016r. przeciętne zatrudnienie zawierało się w liczbie 408 osób).

Pracą KBW kieruje **Szef Krajowego Biura Wyborczego** przy pomocy zastępcy (z urzędu jest nim dyrektor Zespołu Prawnego i Organizacji Wyborów). Szef i pracownicy Krajowego Biura Wyborczego **nie mogą należeć do partii politycznych ani prowadzić działalności politycznej**.

Na wniosek Szefa KBW, Państwowa Komisja Wyborcza nadaje statut, który określa organizację Krajowego Biura Wyborczego oraz **zakres działania i właściwość terytorialną jednostek organizacyjnych** Krajowego Biura Wyborczego. Szef KBW samodzielnie określa, w drodze zarządzenia, szczegółową organizację wewnętrzną jednostek organizacyjnych Krajowego Biura Wyborczego oraz ich właściwość rzeczową, a także wprowadza zmiany w tym zakresie,

Szef KBW dysponuje środkami finansowymi zarówno na działania organów wyborczych (w tym PKW), jak i na organizację wyborów i referendum.

Wynagrodzenie Szefa Krajowego Biura Wyborczego odpowiada wysokości wynagrodzenia sekretarza stanu.

Powoływanie Szefa Krajowego Biura Wyborczego

Zgodnie z Kodeksem wyborczym Szef Krajowego Biura Wyborczego **jest powoływany i odwoływany przez Państwową Komisję Wyborczą**. Rozwiązanie to wydaje się naturalnym, Szef KBW jest bowiem z mocy ustawy **organem wykonawczym** PKW, z urzędu pełni również funkcję sekretarza Państwowej Komisji Wyborczej, uczestnicząc m.in. w jej posiedzeniach z głosem doradczym.

Komisja miała przy tym przez wiele lat pełną swobodę doboru i oceny kandydatów na Szefa KBW, co było pozytywnie oceniane przez ekspertów. Podkreślano, że właśnie taki model w pełni uniezależnia administrację wyborczą od jakichkolwiek wpływów politycznych.

Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. *o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych* (Dz. U. poz. 130, weszła w życie dnia 31 stycznia 2018 roku, dalej jako: ustawa) wprowadziła jednak **szereg zmian w tym zakresie**.

Po pierwsze, zgodnie z ustawą Państwowa Komisja Wyborcza powołuje **nowego Szefa Krajowego Biura Wyborczego** (na okres 7 lat). Wskazuje się, że powinna to uczynić w dość krótkim terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy. Stosunek pracy dotychczasowego Szefa KBW wygasa natomiast w dniu powołania nowego Szefa.

Po drugie, zlikwidowano pełną **swobodę doboru kandydatów na Szefa KBW** jaką miała Państwowa Komisja Wyborcza. Do przedstawienia kandydatów Komisji uprawniono członka rządu: ministra właściwego do spraw wewnętrznych (a więc organ władzy wykonawczej).

Zgodnie z nową regulacją, minister (po zasięgnięciu opinii Szefa Kancelarii Sejmu, Szefa Kancelarii Senatu oraz Szefa Kancelarii Prezydenta) **przedstawia PKW trzech kandydatów** na Szefa Krajowego Biura Wyborczego.

W przypadku **uzasadnionych zastrzeżeń** do przedstawionych trzech kandydatów, Państwowa Komisja Wyborcza powinna niezwłocznie poinformować o tym ministra właściwego do spraw wewnętrznych, który wskazuje (we tym samym trybie) **dwóch nowych kandydatów**.

Ustawa zawiera jednak bardzo ważne ograniczenie, bowiem **w przypadku niepowołania przez Państwową Komisję Wyborczą nowego Szefa Krajowego Biura Wyborczego we wskazanym terminie 30 dni, Szefa powołuje niezwłocznie minister**. Czasu więc Komisja ma niewiele i jest uzależniona od Ministra (również w odniesieniu do dokładnego terminu przedstawienia kandydatów).

Wprowadzone rozwiązanie powoduje niewątpliwie kolizję z funkcjonującym wcześniej modelem **pełnej niezależności aparatu wyborczego od innych** władz (obecnie, w skrajnym przypadku Szef KBW może zostać powołany bezpośrednio przez przedstawiciela władzy wykonawczej, z pewnością natomiast jego wpływ jest pośredni, poprzez wskazanie kandydatów).

Należy zauważyć, że jednym z pierwszych zadań nowego Szefa Krajowego Biura Wyborczego **będzie powołanie ok. 5 tysięcy działających w każdej gminie urzędników wyborczych**. Urzędnicy ci będą tworzyć nową strukturę (Korpus Urzędników Wyborczych), a powoływani będą na okres 6 lat. Ich zadania obejmować będą ważne kwestie organizacyjne na najniższym szczeblu przeprowadzania wyborów, m.in. zapewnienie prawidłowego i sprawnego funkcjonowania obwodowych komisji wyborczych.

Ustawa wskazuje, że Szef Krajowego Biura Wyborczego (wyraźnie podkreślono, że chodzi o **nowego Szefa**) powołuje urzędników wyborczych w terminie 90 dni od dnia wejścia w życie ustawy.

Na podstawie:

- Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (tekst jednolity)
http://pkw.gov.pl/pliki/1517307863_kodeks_wyborczy_-_2018.pdf
- Uchwała PKW z dnia 14 marca 2011 r. w sprawie nadania statutu Krajowemu Biuru Wyborczemu
http://pkw.gov.pl/332_Statut_KBW/1/296_Uchwała_Panstwowej_Komisji_Wyborczej_z_dnia_14_marca_2011_r_w_sprawie_nadania_statutu_Krajowemu_Biuru_Wyborczemu
- Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180000130/O/D20180130.pdf>
- Informacja o wynikach kontroli wykonania budżetu państwa w 2016 r. w części 11 – Krajowe Biuro Wyborcze , NIK, Warszawa, maj 2017 r. <https://www.nik.gov.pl/plik/id,14123.pdf>

Fundacja im. Stefana Batorego

Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. (48-22) 536 02 00
fax (48-22) 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Teksty udostępnione na licencji
Creative Commons. Uznanie
autorstwa na tych samych warunkach
3.0 Polska (CC BY SA 3.0 PL)

